

Motion till riksdagen 2010/11:Ju411

av **Lena Olsson m.fl. (V)**

Polisfrågor

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå ihop dagens 21 polismyndigheter till 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en kraftfull polisiär organisation mot den grova organiserade brottsligheten (REKO).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en ny polisutbildning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en fristående myndighet som utreder brott där polis eller åklagare är misstänkta.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förslag om att polisen ska utrustas med yrkeslegitimation snarast bör tas fram.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om handledning för poliser.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglering av civilutredares befogenheter.

2 Inledning

Det allra viktigaste när det gäller brottsförebyggande arbete är ett sammanhållet samhälle i en fungerande välfärd. Dagens Sverige är på väg åt helt fel håll. Den borgerliga politiken innebär att vi är på väg mot ett tvåtredjedelssamhälle. Det är förödande för det brottsförebyggande arbetet. Att vi när det gäller både inkomstfördelning och tillgång till samhällelig service mer och mer vidgar klyftan mellan fattig och rik och mellan stad och land innebär flera steg tillbaka.

Fel! Okänt namn på

Antalet poliser och hur polisen fungerar är alltså inte den stora avgörande faktorn för brottsutvecklingen som den borgerliga regeringen ofta vill göra gällande. Men en väl fungerande polis är onekligen ändå en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Att polisens utredningsarbete fungerar väl är en nyckelfaktor när det gäller brottsdrabbades tilltro till rättssamhället. Polisen har ett vittomfattande uppdrag och måste klara av att såväl ge hjälp vid vanliga vardagsbrott som att ta upp kampen mot den organiserade brottsligheten.

3 Polisens myndighetsstruktur

En effektiv polisorganisation behövs för att följa med samhällsutvecklingen. Genom en sammanslagning av de olika regionala myndigheterna kan man uppnå en bättre resursanvändning och styrning av verksamheten. Samtidigt får det lokala inflytandet inte minska, utan behöver stärkas. Man måste också se till att polisen finns över hela landet. Dagens 21 polismyndigheter bör alltså slås samman till en. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den grova organiserade brottsligheten växer i Sverige, och arbetet mot detta behöver intensifieras ytterligare. Vi anser att de enheter inom rättsväsendets olika delar som arbetar mot den grova organiserade brottsligheten bör kunna förbättra sitt arbete ytterligare genom att sitta under samma tak under namnet Polisens riksorganisation mot ekonomisk och organiserad brottslighet (REKO). Detta gäller enheterna inom Rikskriminalpolisen, Säpo och Ekobrottsmyndigheten.

Vad som ovan anförs om att skapa en kraftfull polisiär organisation mot den grova organiserade brottsligheten (REKO) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Polisutbildningen

Att vara polis har av tradition varit ett livsval. Inte sällan har också detta val gått i arv från generation till generation. Polisen är kanske den yrkeskår som haft minst omsättning av personal så till vida att det i princip varit fråga om livstidsanställning. Detta är på väg att ändras. Yngre personer som i dag utbildar sig till poliser har ofta en annan syn på sitt yrkesval än att det är ett åtagande för livet. Detta är så klart positivt för poliskåren men det innebär också att samhället måste börja tänka om för att garantera försörjningen av poliser i framtiden.

Till att börja med är det nödvändigt att uppvärdera polisycket och erkänna den komplexa vardag som detta innebär. Polisen ska kunna mycket, från att köra bil och möta människor i kris till att utreda avancerad ekonomisk brottslighet på Internet. Även om man redan i dag har möjlighet till att vidareutbilda sig inom polisycket måste en uppgradering av grundutbildningen nu till.

Vi har länge krävt att polisutbildningen ska bli en högskoleutbildning och att grundutbildningen ska vara tre år. Det finns sedan en tid en färdig utredning på Regeringskansliet, och de flesta remissinstanser är överens om att det är hög tid att genomföra denna förbättring.

En uppgradering av polisutbildningen skulle innebära att så väl vidareutbildning som forskning kring polisyrket och polisiära metoder kan utvecklas. Detta är viktiga frågor för att få poliser att stanna kvar och utvecklas i sitt yrke. Det är också viktigt för att de medel som vi satsar på polisen ska komma till så god nytta som möjligt. Att forska kring polisiära metoder är ett mycket eftersatt område varför vi ofta inte vetenskapligt kan belägga nyttan med metoder. Det är inte värdigt en rättsstat att vi inte har denna möjlighet, och det riskerar dessutom att alla de pengar vi satsar inte används på optimalt sätt.

När vi får en riktig högskoleutbildning kan också praktik och teori varvas på ett bättre sätt. De högskolor som öppnar polisutbildningar kommer med all sannolikhet att hämta inspiration från utbildningar som lärarutbildningen eller ett antal vårdutbildningar som gör just detta. En riktig högskoleutbildning ger också större möjlighet till flexibilitet i ämnesvalen. Språkkunskaper, ekonomi och IT är bara några av de ämnen som kan prioriteras högre. En högskoleutbildning kommer också att innebära att utbildningen på ett bättre sätt integreras i samhället, vilket gör att vi i ännu större utsträckning får de poliser vi behöver.

Slutligen anser vi att en förändring av utbildningen är nödvändig i förhållande till det ökande internationella utbytet som polisen deltar i. Det är viktigt att våra poliser då har en utbildning som mer liknar internationella förhållanden. Då frågan sedan länge är utredd och remitterad bör regeringen omgående lägga fram förslag till en förnyad polisutbildning i enlighet med ovanstående. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Polisen ska inte utreda sig själv

Den senaste tiden har medierna rapporterat om flera fall där brottsutredningar mot poliser förefaller ha skötts på ett dåligt sätt. På sikt riskerar vi en situation som leder till minskad tilltro för de rättsvårdande myndigheterna, i synnerhet åklagarväsendet, domare och polisen.

Ingen statlig verksamhet är lika beroende av allmänhetens förtroende som polisen. Den instans som har våldsmonopol måste ha ett grundmurat förtroende för att upprätthålla sin legitimitet. Blotta misstanken om att kåranda påverkar polisens utredningar av kolleger inom rättsväsendet räcker för att motivera en nyordning.

Brottsanklagelser mot poliser och åklagare bör inte utredas av dem själva. Det behöver inrättas en fristående statlig myndighet som ska hantera den typen av anmälningar som i dag handläggs av riksenheten för polismål. På denna myndighet ska det finnas kompetent och välutbildad personal, där ibland poliser.

Fel! Okänt namn på

I dag är det cirka 1 procent av alla anmälningar som rör poliser som leder till åtal. Detta kan verka lite, men bakom siffran döljer sig många fall som med all rätt läggs ned. Det ligger i sakens natur att polisens arbete leder till att många lagförda är missnöjda. Ilskan och frustrationen riktar sig då naturligt mot den myndighet som ingripit, i det här fallet polisen.

Förslaget om oberoende utredningar har sedan tidigare fått stöd av Sveriges Advokatsamfund och Justitiekanslern. Den statliga utredningen Summa summarum (SOU 2007:5) kom 2007 med ett förslag om en fristående myndighet som utreder polisen och åklagare vid brottsmisstanke. Utredningen såg både för- och nackdelar med en fristående myndighet. Vi menar att fördelarna överväger. Förtroendet från medborgarna för rättsväsendet och rättssamhället måste vara obestridligt.

När det gäller systemet med en oberoende myndighet finns det redan i flera jämförbara länder. Sverige har också fått internationell kritik för den hanteringsordning som gäller i dag. I Storbritannien kan man anmäla sitt ärende till Independent Police Complaints Commission (IPCC) om man anser att den lokala polisen inte hanterat ärendet korrekt. Även i Norge och Danmark finns fristående utredningsmyndigheter.

Vår reform genomförs inte minst för alla dem inom rättsväsendet som varje dag genomför ett utomordentligt kompetent och engagerat arbete. Det är deras trovärdighet som skadas av att anmälningarna mot rättsväsendet inte handläggs oberoende.

Det bör alltså skapas en fristående myndighet som utreder brott begångna av polis och åklagare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Yrkesrollen

Polisen som yrkeskår möts ofta av mycket svåra situationer. Det är ofta det arbetet går ut på. Det kan handla om att möta människor i kris, arga människor, människor som råkat ut för olyckor eller människor som är både våldsamma och påverkade av exempelvis narkotika. Alla dessa situationer kräver att yrkesrollen är väldefinierad och tydlig.

Liksom andra yrken som läkare, domare eller advokater tycker vi att polis ska erkännas som en profession. Detta innebär att när du gått utbildningen blir du legitimerad polis och står bakom de etiska krav som ställs. För att få legitimation krävs att den sökande uppfyllt vissa krav och visat prov på vissa färdigheter som finns definierade. Fördelen med en yrkeslegitimation är, förutom att den definierar grundkunskaper som alla ska ha, också att den kan återkallas från personer som inte visat sig leva upp till de krav som ställs på en polis. För att polisen ska möta respekt hos människor krävs också att poliser som inte klarar yrkesrollen inte länge kan arbeta som just poliser. Förslag till yrkeslegitimation bör snarast presenteras. Detta ska ges regeringen till känna.

7 Arbetsmiljö

Polisförbundet brukar säga att en trygg polis är en bra polis. Detta är en viktig sanning.

När det gäller den psykosociala arbetsmiljön så är alla medvetna om att poliser utsätts för stor yttre press i många situationer. Den psykosociala arbetsmiljön kräver utbildning och att det finns möjlighet att bearbeta hur man valt att agera i olika situationer. Ständiga diskussioner om etiska dilemman är också viktiga. Under många år har Vänsterpartiet motionerat i frågan om att alla poliser ska ha tillgång till vardagshandledning. För ett antal år sedan beslöt också riksdagen att detta ska erbjudas. Trots riksdagens beslut är detta ännu inte genomfört och vi anser att det är dags att ta tag i denna fråga. Rikspolisstyrelsen har tagit fram ett projekt, vilket tyvärr sedan inte har implementerats på lokal nivå. Vi hoppas att det nu äntligen är dags att sätta detta projekt i sjön i stor skala.

Vad som ovan anförs om handledning för poliser bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns så klart många andra frågor som rör polisens arbetsmiljö. Ett exempel är att såväl uniform som den utrustning som många poliser behöver vid yttre tjänst inte är anpassad till kvinnors behov. I dag är cirka 40 procent av dem som läser polisutbildningen kvinnor och vi är övertygade om att det inom kort kommer att vara ännu fler. Detta betyder att kårens sammansättning i rask takt ökar. Det är hög tid att se över uniformer och utrustning även ur detta perspektiv.

När det gäller ergonomi tillbringar många poliser mycket tid antingen till fots, i sin tjänstebil eller arbetar med utredningar. Det är så klart mycket viktigt att alla delar av en polis arbetsmiljö ses över kontinuerligt. Att aktiva poliser har utrymme för såväl träning som omväxlande arbetsuppgifter är mycket viktigt för att undvika arbetsskador.

8 Civilanställda

Som i så många andra sammanhang gäller inom polisen devisen rätt person på rätt plats. De civilanställda inom polisen spelar ofta en avgörande roll för att såväl ansvarsfördelningen som resursförbrukningen ska bli rätt. Självklart ska exempelvis inte poliser användas vare sig till arrestvakter eller som controllers lika lite som datateknikerna ska fungera som poliser.

Under de senare åren har de civilanställda ofta fungerat som termostater i förhållande till ekonomin. Anledningen till detta är att det verkar vara helt omöjligt att upprätthålla en balans genom att ifrågasätta om det är en polis eller en civilanställd som gör jobbet bäst när det blir fråga om neddragningar. Ett exempel är den friskvårdskonsulent som fick gå trots att hennes arbete ledde till minskat antal sjukskrivningar. Ett annat är den polis som trots sitt brinnande intresse och med utbildning i barnförhör fick arbeta i receptionen.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt måste polisen ge utrymme för och erkänna andra kompetenser i den dagliga verksamheten. De gränsdragningsproblem som finns när det gäller förslagen kring civila utredare och experter när det gäller viss myndighetsutövning måste helt enkelt lösas för att resurserna ska anses användas optimalt. En utredning har redan genomförts vilken kan användas som grund för förslag till regler för civila utredare och myndighetsutövning. Om dessa kräver lagändring bör regeringen snarast presentera sådana för riksdagen.

Vad som ovan anförs om reglering av civilanställdas befogenheter bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 22 oktober 2010

Lena Olsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Marianne Berg (V)

Eva Olofsson (V)